

เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับการศึกษาของประชาชนยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยมาก่อนแต่ได้มีการสำรวจเกี่ยวกับ ลักษณะนิสัยในการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงไว้ดังนี้

พ.ศ. 2508 คณะกรรมการกลางเร่งรัดพัฒนาชนบทได้มอบให้สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีย¹ สำรวจทัศนคติของประชาชนในเขตเร่งรัดพัฒนาชนบทใน 6 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ จังหวัดนครพนม สกลนคร เลย หนองคาย อุดรธานี และ อุบลราชธานี ในระหว่างเดือนกันยายนถึงตุลาคม พ.ศ. 2508 เพื่อรวบรวมข้อมูลสถิติมาไว้ประโยชน์ในการประเมินผลในการวางแผนโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท การวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องการติดต่อดูสารของชาวชนบทและความรู้ในเหตุการณ์ต่างๆไป ได้ผลดังนี้คือ ผู้ที่มีเครื่องรับวิทยุเป็นของตนเองมีประมาณร้อยละ 44 ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกตามเพศแล้วพบว่า ชายมีเครื่องรับวิทยุมากกว่าหญิง และมีผู้ที่ไม่เคยฟังวิทยุเลยประมาณร้อยละ 10 ส่วนผู้ที่ไม่เคยฟังวิทยุเป็นของตนเองแต่เคยฟังวิทยุนั้นปรากฏว่า ได้ฟังวิทยุจากบ้านเพื่อน บ้านญาติ พี่น้องและบ้านใกล้เคียงกัน รายการวิทยุกระจายเสียงที่นิยมฟังสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้คือ หมอลำ ชาว เพลง ลีเกห์หรือละคร เท่สนหรือธรรม บทความ ประกาศทางราชการ ส่วนสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนชอบฟังนั้นเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงภายในประเทศมากกว่าของต่างประเทศ

¹สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีย, รายงานการสำรวจทัศนคติของประชาชนในเขตเร่งรัดพัฒนาชนบท พ.ศ. 2508, (อัดสำเนา), หน้า 27-30.

พ.ศ.2511-2512 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี² ได้สำรวจวิทยุและโทรทัศน์ทั่วประเทศเพื่อสนองความต้องการ การใช้ตัวเลขหรือข้อมูลจากผู้ฟังวิทยุกระจายเสียง และผู้ชมวิทยุโทรทัศน์ของคณะกรรมการวางแผนการใช้วิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุ และจำนวนเครื่องรับวิทยุแยกตามอาชีพหลักของครัวเรือนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเป็นรายจังหวัด สรุปผลของการสำรวจมีดังนี้

1. ครัวเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุประมาณร้อยละ 90 ขึ้นไปฟังวิทยุกระจายเสียงทุกวันหรือเกือบทุกวัน(4-6 วัน)ในสัปดาห์
2. ครัวเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุประมาณร้อยละ 64 ขึ้นไปมีจำนวนชั่วโมงในการฟังวิทยุกระจายเสียงเท่ากันทุกวัน
3. จำนวนครัวเรือนนอกเขตเทศบาลที่ฟังวิทยุกระจายเสียงในแต่ละชั่วโมงในวันต่างๆของสัปดาห์สูงกว่าในเขตเทศบาล
4. ครัวเรือนในเขตเทศบาลที่มีเครื่องรับวิทยุประมาณร้อยละ 50 ขึ้นไปมีช่วงเวลาในการฟังวิทยุกระจายเสียงระหว่างเวลา 7.00-12.59 น.และ 20.00-20.59 น. ในวันต่างๆของสัปดาห์ และในระหว่างเวลา 6.00-13.59 น.และ 20.00-20.59 น.สำหรับครัวเรือนนอกเขตเทศบาล แต่ช่วงเวลาที่ผู้ฟังมากที่สุดในเวลากลางวันนั้นได้แก่ 7.00 - 7.59 น. และในเวลากลางคืนได้แก่เวลา 20.00-20.59 น. ทั้งในและนอกเขตเทศบาลของภาคต่างๆยกเว้นเฉพาะเวลากลางวัน ครัวเรือนนอกเขตเทศบาลของภาคกลางและภาคเหนือมีผู้ฟังมากที่สุดระหว่างเวลา 9.00-10.59 น. และภาคใต้มีผู้ฟังมากที่สุดในระหว่างเวลา 11.00-12.59 น.

²สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, รายงานผลการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ทั่วราชอาณาจักรพ.ศ.2511-2512, (โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2512), หน้า 13-15.

5. ในช่วงเวลาที่มีผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงเป็นจำนวนมากที่สุดดังกล่าวไว้แล้วนั้น คริวเรอโนในเขตเทศบาลโดยเฉลี่ยร้อยละ 59 และคริวเรอโนนอกเขตเทศบาลโดยเฉลี่ยร้อยละ 66 เปิดเครื่องรับวิทยุฟัง

6. ช่วงเวลา 22.00 น. เป็นคนไปมีจำนวนผู้ฟังน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาอื่นๆ

7. รายการวิทยุกระจายเสียงที่คริวเรอโนในเขตเทศบาลประมาณร้อยละ 50 ขึ้นไปชอบหรือสนใจมากเรียงตามลำดับดังนี้ เพลงหรือดนตรีไทยสากล ชาวจากทางราชการ หรือชาวในท้องถิ่น ชาวต่างประเทศ ละคริววิทยุและเพลงลูกทุ่ง สำหรับคริวเรอโนนอกเขตเทศบาลมีดังนี้ เพลงลูกทุ่ง ชาวจากทางราชการหรือชาวในท้องถิ่น ละคริววิทยุ ชาวต่างประเทศ รายการเกษตร รายการศาสนา เพลงหรือดนตรีไทยสากล

8. สถานีวิทยุกระจายเสียงที่คริวเรอโนฟังมากที่สุด ส่วนใหญ่ฟังจากสถานีที่ฟังใกล้ชิด เจนและมีกำลังส่งมากกว่า 10 กิโลวัตต์ขึ้นไป

ศูนย์วิจัยนิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์³ ได้ศึกษากันคว้าเกี่ยวกับสื่อมวลชนนิคต่างๆทั้งในอดีตและปัจจุบันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจากการวิจัยที่สถาบันวิจัยในประเทศไทยทำไว้คือ สำนักงานสถิติแห่งชาติ(พ.ศ.2511-2512) บริษัทวิจัยคิมาร์(พ.ศ.2515) และฝ่ายวิจัยสำนักข่าวสารอเมริกันกรุงเทพฯ(พ.ศ.2507-2514) จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบว่ามีการสำรวจสื่อมวลชนนิคใดบ้างแล้วและใครคือผู้รับข่าวสารนั้นๆและควรจะศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมในแง่ใดบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และเพื่อพยายามหาแนวโน้มของสื่อมวลชนในปัจจุบันว่าเป็นเช่นใดโดยศึกษาย้อนหลังไป 6-10 ปีเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงนั้นได้ผลดังนี้

³ Chulalongkorn University, The Faculty of Communication Arts, Summary of Mass Media Surveys: Northeastern Thailand, (np. nd.), pp.36-45.

1. พ.ศ.2507-2512 ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุของตนเองประมาณร้อยละ 20 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67 ส่วนในเขตเทศบาลนั้นประชาชนมีเครื่องรับวิทยุของตนเองร้อยละ 59 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 87 ในพ.ศ.2512 ต่อมาพ.ศ.2515 สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใ้กรายงานว่า นอกเขตเทศบาลทั่วประเทศนั้นประชาชนมีเครื่องรับวิทยุของตนเองร้อยละ 59 และในเขตเทศบาลมีประมาณร้อยละ 83 และพบว่าวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่ประชาชนนิยมมากกว่าสื่อมวลชนชนิดอื่น

2. ช่วงเวลาที่มีผู้นิยมฟังมากที่สุดและรองลงมาคือ ระหว่างเวลา 6.00-8.00 น. และ 19.00-21.00 น. ซึ่งช่วงเวลาทั้งสองนี้เป็นเวลาที่สถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศ ทยอยทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ และสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นจะแทรกรายการของตัวเองก่อนหรือภายหลังรายการข่าวนี้นี้ ช่วงเวลาที่มีผู้นิยมฟังน้อยที่สุดคือ ระหว่างเวลา 11.00-19.00 น.

3. รายการวิทยุกระจายเสียงที่มีผู้นิยมฟังมากที่สุดเรียงตามลำดับคือ เพลงลูกทุ่ง หมอลำ เพลงไทยสากล โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งที่มีผู้นิยมฟังประมาณร้อยละ 90 ทั้งในและนอกเขตเทศบาล และหมอลำมีผู้นิยมมากที่สุดประมาณร้อยละ 87 ของครัวเรือนนอกเขตเทศบาล ส่วนรายการเกษตรมีแนวโน้มว่า จะมีผู้นิยมฟังหากมีการจัดรายการที่น่าสนใจและเพลิดเพลิน ละครวิทยุมีผู้นิยมฟังทั้งในและนอกเขตเทศบาลในอัตราเกือบเท่าๆกันคือร้อยละ 78, 82 ตามลำดับ

4. ความนิยมที่มีต่อวิทยุกระจายเสียงนั้นคณะผู้วิจัยไม่สามารถตัดสินได้ว่าเป็นเพราะเหตุใดแต่อาจเป็นเพราะสถานีวิทยุกระจายเสียงนั้นรับฟังได้ชัดเจน มีรายการที่น่าสนใจ หรือเป็นเพราะมีกำลังส่งสูงก็ได้ แต่โดยทั่วไปแล้วปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เลือกฟังรายการวิทยุกระจายเสียงรายการใดเป็นพิเศษ จะฟังโดยเปิดเครื่องรับวิทยุทิ้งไว้และฟังรายการจากสถานีไปจนเมื่อ

5. ลักษณะของผู้ฟังวิทยุ บริษัทที่มารายงานว่า ประชาชนนอกเขตเทศบาลประมาณร้อยละ 66 ฟังวิทยุที่บ้านตนเอง พ.ศ.2512 ฝ่ายวิจัยสำนักข่าวสารอดเมริกันใ้กรายงานว่า ประชาชนนอกเขตเทศบาลนิยมฟังวิทยุที่บ้านคนอื่นมากกว่าที่บ้านตนเอง และยังคงกล่าวไว้อีกว่า เด็กหนุ่มสาวที่ค่อนข้างมีการศึกษาหรือข้าราชการ ครู พระ มักจะเป็นผู้เลือกรายการต่างๆ หรือเลือกสถานีวิทยุกระจายเสียงในการฟังเป็นส่วนมาก และจากรายงานของบริษัทที่มารไ้

สรุปว่า หญิงฟังวิทยุมากกว่าชายคือร้อยละ 72 ต่อร้อยละ 63 และเด็กหนุ่มสาวฟังวิทยุบ่อยครั้งกว่าผู้สูงอายุ ส่วนประชาชนไม่ว่าจะจัดอยู่ในฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างไรมีการฟังวิทยุบ่อยครั้งเท่าๆกัน

พ.ศ.2480 ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการวิจัยเกี่ยวกับผู้ฟังวิทยุกระจายเสียง โดยตั้งโครงการปรินซ์ตัน⁴(Princeton Project) ซึ่งเริ่มต้นที่มหาวิทยาลัยปรินซ์ตัน โดยมี พอล เอฟ ลาซาร์เฟลด์(Paul F.Lazarfeld) เป็นหัวหน้า โครงการนี้พยายามที่จะหาคำตอบว่า แต่ละกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มผู้ฟังวิทยุกระจายเสียง ฟังเรื่องอะไร ไร เวลาฟังเท่าใด เหตุผลที่ฟัง และสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจในการฟัง ในพ.ศ.2482 ได้มีรายงานผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้ฟังที่ฟังรายการหนักเห็นว่า เนื้อหาของรายการ เป็นสิ่งสำคัญมาก
2. ผู้ฟังที่ไม่ชอบอ่านหนังสือที่มี เนื้อหาที่หนักก็ไม่ชอบฟังรายการที่มี เนื้อหาชนิดนี้
3. ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำและอ่านหนังสือบ่อยมักฟังรายการที่เบาๆ
4. ครอบครัวที่มีรายได้สูงและมีความสนใจกว้างขวางเห็นวารายการสำหรับผู้ฟังที่มีความสามารถและมีรสนิยมระดับกลางมักจะเป็นรายการที่ค่อนข้างน่าเบื่อ

ต่อมาพ.ศ.2483 โครงการปรินซ์ตันได้ย้ายไปวิจัยที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย งานวิจัยได้ขยายออกไปถึงพ.ศ.2484 มีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่รวมถึงการศึกษาภาษาต่างประเทศทางวิทยุกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น คนตรี และปัญหาการกระจายเสียง คนตรี อิทธิพลของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่อเยาวชน

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 การวิจัยเกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียงยังทำอย่างกว้างขวาง และมีอิทธิพลต่อหน่วยงานทางวิทยุกระจายเสียงที่เกี่ยวกับข่าวทางสงคราม พอล เอฟ ลาซาร์เฟลด์ ได้มีส่วนพัฒนาการวิจัยค่านี้นี้มาก ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ ได้มีการวิจัยเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงของข้าศึก โดยตั้งโครงการวิจัยเรื่องการ

4

Paul Saettle, A history of instructional technology, (New York:McGraw-Hill,1968), pp.314-317.

สื่อสารของประเทศที่ปกครองโดยพรรคการเมืองพรรคเดียว ในปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 การวิจัยเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่มักจะเป็นการสำรวจเพื่อการค้ำยันไม่มีการสำรวจในด้านการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การเรียนโดยใช้วิทยุเป็นสื่อมีประสิทธิภาพมากกว่าโรงแสดงละคร โดยเฉพาะผู้ฟังที่มีการศึกษาน้อยและมีสติปัญญาน้อย

พ.ศ.2514 อรานา⁵(Arana) ได้สำรวจความคิดเห็นจากผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงที่เมืองมอร์โดส ในประเทศเม็กซิโก พบว่าประชาชนร้อยละ 82 มีเครื่องรับวิทยุเป็นของตนเอง รายการวิทยุกระจายเสียงจัดขึ้นเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น เช่น รายการเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ราคาของพืชไร่ ภาษา สุขภาพและอนามัย แต่เมื่อสำรวจความสนใจต่อรายการวิทยุกระจายเสียงกลับพบว่า ผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงกลับไม่สนใจรายการวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่นของตนกลับไปสนใจรายการวิทยุกระจายเสียงในเมืองเม็กซิโกมากกว่า และยังพบอีกว่า รายการวิทยุกระจายเสียงที่ผู้ฟังชอบเป็นรายการเกี่ยวกับดนตรี ละครวิทยุ และสนใจรายการเกี่ยวกับการศึกษาและสุขภาพน้อยที่สุด

สเปน⁶(Spain) ได้สำรวจผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงที่เขตดาเวา(Davao) ที่เกาะมินดาเนา(Mindanao) ในประเทศฟิลิปปินส์เมื่อพ.ศ.2514 พบว่ารายการข่าว ละคร ดนตรี และรายการจรประจำสัปดาห์มีผู้นิยมฟังมากกว่ารายการที่จัดให้เป็นบริการแก่สาธารณะ เช่น รายการเกี่ยวกับการรณรงค์ โครงการวางแผนครอบครัว ผู้สำรวจได้สรุปว่า รายการที่เป็นข่าวสารมักจะต้องแข่งขันกับรายการที่เป็นบันเทิงเสมอ

จากเอกสารการวิจัยดังกล่าวแล้ว จะพบว่าตั้งแต่พ.ศ.2508-2512 นั้นลักษณะนิสัยและรสนิยมในการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะคล้ายคลึงกันตลอดมา แต่จากรายงานสรุปผลการสำรวจสื่อมวลชนในภาคนี้ของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดังกล่าวแล้วนั้นชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีแนวโน้มใน

⁵Emile G. McAnany, Radio's role in development: Five strategies of use, (Washington D.C.:Standford University Press, 1973), p.6.

⁶Ibid, p.6.

การฟังรายการวิทยุกระจายเสียงประเภทสารคดีมากขึ้น ดังนั้นการสำรวจความต้องการ
รายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับการศึกษาของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งนี้
จึงเป็นการแสดงข้อเท็จจริงถึง ความต้องการ ลักษณะนิสัย และทัศนคติในการฟังรายการวิทยุ
กระจายเสียง เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับการศึกษาของ
ประชาชนต่อไป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
002848
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย